

№ 68 7865), ☆ 1995 сэл бэс мийн 6 күнэ, Олзуоруньук, ☆ Сызаната—146 солкуобай 15 харчы

ТИҢЭХ ЧУОРААНЫ ИСТЭ ТУРАН...

Светлана КРИВОШАПКИНА,
улуус дьаһалтатын инбэллнттэргэ
сүрүшүүр специалиһа.

КИНИЛЭР КЫАЙЫНЫ УҤАНСЫБЫТТАРА

Хаҕастан уҥа:

ЕРЕМЕЕВ
Иван КонстантиновичАНДРЕЕВ
Николай НиколаевичДЬЯЧКОВСКАЯ
Дмитрия ИвановичАДАМОВ
Петр ЕгоровичОКОНЕШНИКОВ
Роман ЯковлевичЕгор. 28/10. 42 г.».

Е. Д. Сокольников бу бүтэник суруга. Кэбээни Сиптэттигэр аадырыстанан ытыллыбыт. Оттон дьонно Туора Күөлгэ тийбиттэр; ол иһин аадырына буукуллан, тута тийбиттэр.

1943 с. сэринлэһэ сылдьан сураҕа суох сүппүт старшай лейтенант Е. Д. Сокольников бу суруктарынан үлэ фронун кыттылалаа, советскай эргизин туйгуна, биригэ төрөөбүт убайа Трофим Дмитриевич Сокольников кэриэс-хомуруос тынан кичэллэхтик уура сылдьарын оскуола кыраайы үөрэтэр музейыгар туттарбыта.

ДИРИГ ОСКУОЛАТА СЭРИН СЫЛЛАРЫГАР

1940—1941 сс. үөрэх дьылыгар Дириг оскуолата сытта кылаастаах этэ, 11 учууталлаа, 117 үөрэнээччилээ. Директорынан Н. А. Пonomarev, завучууна Н. С. Платонов, учууталларынан Е. П. Харитонов, П. В. Парфенов, Е. А. Листиков, П. В. Толстяков, А. Ф. Федоров, А. Ф. Федулов, Д. П. Лазарев, С. С. Макаров итинэн А. Д. Родионов үлэлээбиттэрэ. Бу эдэр, эрчимнээх үөрэхтээх, до-рубай коллективка сэрин ыараханын тайама-та. Сэрин сабаланаатын кытта директор Н. А. Пономарев, учууталлар Д. П. Лазарев, П. В. Тол-стяков армияда ыгырыллыбыттара. 1942 с. Пла-тонов Н. С., Парфенов П. В., Федулов А. Ф., Ха-ритонов Е. П., Листиков Е. А., 1943 с. Заболоц-кай М. В., Макаров С. С., Родионов А. Т. барбыт-тара. Армияда ыгырыллыбыт эр дьону дьах-тар учууталлар солбуйбуттара. Сэрин сылларыгар Т. А. Кириллина, И. П. Яковлева, Д. Г. Кули-чина, М. А. Тихонова, А. Д. Федорова, А. Т. Ки-риллина, В. А. Листикова, Ф. Попова, М. В. Ефи-мова учууталлаабыттара. Ол кэмгэ үөрэтэр-итэр үлөбө хайаангытаагар да үрдүк көрдөбүл тур-бута. «Хас биридин куһаҕан сыана өстөөххө туһа-ны адалар» дьэн дозукунан салайтаран үлэлээ-биттэрэ, үөрэммиттэрэ.

Сэрин ыар сылларыгар сут-кураан, аны күүс өртүөннэ хоту көһөрүү эбиллибитэ. Онон үөрэнэргэ, үлэнигэ усулуобуйа ыарахан этэ. 1941—1942 сс. оскуола иһинэн 60 миасталаах интернат аһыл-лабыта. Кыаммат төрөнүүтүтэх оҕолору тэнэ 22 төгүрүк тулаахтар бааллара. Интернатка күнэ 450 г кыһа, 150 г эт, 30 г арыа, 30 г саахар бэриллэрэ. Онон кини кометүнэн үтүс оҕо үөрэнэр, тынныах буолар кыага тэрилдибитэ.

Төһө да усулуобуйа ыараханын иһин, коллек-тив патристическай өйө-санаата үрдүк этэ. Учуу-таллар уонна техническай үлэнигэр танковай колонна тутуутугар государственнай заемга су-руйтараллара, харчы хомуйан биэрэллэрэ, сэрин-лэһэр армия байыастарыгар аһаан истээх таҥас баһылыкатын ытталлара. Саас бурдук ыһылы-гар, сайын от үлэнигэр, күһүн үүнүү, хомууругар колхозка көмөлөһөллөрө. Нэһилиэтиннээх агитбри-гаданан ыһыдан концерт көрдөрөллөрө, лекция аабаллара, фронт сонуннарын көпсөннэлэрэ.

Коллектив сэрингэ барбыт учууталларыттан 4 эрэ кини тынныах эргиллэн кэлбитэ. Кинилэр-тэн билигин аатырбыт «Катюша» командира, Кы-һыл Сулус орден кавалера, офицер П. В. Парфе-нов, улуус бочуоттаах гражданина, СР норуотун хайаайыстыбатын үтүөлээх үлэнигэ Д. П. Лаза-рев бааллар. Толстяков П. В., Заболоцкай М. В. бойдуларыгар кэлэн баран, кэрингэ ылбыт бааста-ра таһаан, эрдэ үйэлэммиттэрэ.

ФРОНТ ТУҤУГАР

Мэлдьэхсэ нэһилигэр Чочуудаа иһинэнэн 1931 с. Ленин аатынан колхоз тэрилдибитэ. Бу колхоз маһнайы ыһыныксыттарыттан биридэстэ-рэ, оччолорго 19 саастаах Матрена Петровна По-сельская этэ. Уонча сыл быыстала суох ыһынык-сыттыы сырыттаһына, Мэлдьэхситтэн «Кыһыл сис», Ленин аатынан, Холтороттон Андреев ааты-нан колхозтар 1942 сыллаахха хоту көһөрүүтэ бараллар. Посельская М. П. кэргэниини Петр Романовтыны, кыһынынын онно барсаллар. Ки-нилэри кытары Собакина Е. П., Романов П. А., Корякин Е. В. иһин батыһыны, Сокольников Т. Д. аҕатыһыны, ийитини, кэргэнэ Евдокьядыны, Александр, Константин Романовтар, П. П. Плато-нов уо. д. а. бааллара. Салайааччытара—Ньу-куус Пестерев.

Матрена көһөрүү бары ыардарын тэнгэ сүнсү-бүтэ, Кэбээнигэ туох да суох сиригэр сүөкэнэн, ыалдьан, тыһынан, ачыктыан, үгүс иһин өлбү-тэ. Барыларын Төгүрүк Күөл дьэн сиргэ кистээ-биттэрэ. Матрена кэргэни, кыһынын эмнэ ити сиргэ уҥуох туһута. Чорон соҕотох хаалар ыра-хан дьылааламмыт Матрена Петровна эр дьону кытта тэбис-тэнгэ халык мууһу аһыһынан алла-рая муһхаласыта, ыһыныһыта. Нуормаларын төлөрдөхторуна, ыйга 3 кг мээккэ, 1 кг хоччор-хой бурдугу ытталлара. Ону бэс суукатыгар бул-куйан, уу хаһы өлгөстөн үссэнэллэрэ. Ол да буол-лар, өстөөх кыайар туһутар, кэлин чуралчылар олохтоохтортон хаалсыбат, ардыгар ордук да бул-таан государство алаах бадыгы туттарар буол-буттара.

Посельская Матрена Петровна курдук кыайар-хотор, үчүгэй үлэнигэр, төһө эмэ көгүл бэарын үрдүнэн, оччолорго кылаага бойдуларыгар ыһы-маары мөккүһэ сылдьыбата. Мөлхөх усулуобуйа-лаах дьон үлэнилэрингэр ыарахан этэ. олуоха эһин төрөөбүт бойду ахтылаһына нурдатын тарда сылдьара. Ол иһин иннэһэйх атынан бойдулары-гар төһөр айаһыга турумуттара. Ол төһүүлэринтэр аа саастаахтара Александр Романов итинэн Ма-трена, аһыттар эдэр ыаргыттар эһилэр.

1945 сыллаахха саас Кэбээнигэр бойдуларыгар төһөн кэлбиттэрэ. Кэлэн «Тахсыбат сардаҕа» колхозка иһинэнэн иһирбиттэрэ. Ити сыл саас эрдэ кэлбитэ. Маһыта ыһыны үлэти сабаланыта, Кыһыны буолбут сураһын ыһыны үлэтигэр сыл-дьан иһиттэрэ. Сайын от-бурдук үчүгэйдиң үүммүтэ. Матрена онно, бурдукка үлэлэһэн баран, 1946 сылтан тохтоло суох ыһыныксытынан үлэ-лээбитэ уонна 1967 с. бөдөнсүбүт Эрилик Эри-стип аатынан колхозтан пенсияга тахсыбыта.

Көһөрүүтүн кэлэн баран Посельская Афа-насийдыны ыл буолан, билигин 5 оҕолоох, 16 сиһ-нээх, үс хос сиһнээх. Ааа бойду сэринтэн нэм-нэг килбиһинээх үлэтин иһин, кэлин хас да үбү-лүөбүнэй медалларынан наҕараадалааһыт вете-ран ыччаттарга аһаан манньык этэр: «Ханнык да ыарахаттардан толлунан, үлэнигэр дьон буолун, үлэ баар—дьол. Мин байам үлэ иһин өлөрбүт киһи-бин».

Сэрин сылларыгар, кырдык даһаны, дэһиһе иһин кыайбат ыарахан үлэтин ыһылааһы санны-ларыгар сүппүт, сэрин кэринтэн бойду экономи-ката чөлүгэр түһэригэр күүстэрин харыстааһына үлэлээбит ити Матрена Петровна курдук дьоннор баар буоланнар, билигин манньык олоххо кэллэхтэ.

Ол иһин ыһытабыллаах дьонмуттар—тынн вете-раннарыгар бүтүгү көлүөнэ дьон махталлара улахан.

Парасковья АРГУНОВА,
улуус дьаһалтатын дьыа-кэргэн, дьахтар проблемаларыгар уонна демографической политикада отделин специалиһа.

СЭРИН ОҔДООВОЛОРО

Кузьмина Ульяна Инокентьевна
Сидорова Ульяна Федоровна
Габышева Анисия Гаврильевна
Никонова Екатерина Дмитриевна
Пестерев Аграфена Инокентьевна
Петрова Ирина Алексеевна
Петрова Александра Васильевна
Павлова Софья Ивановна
Захарова Анастасия Васильевна
Гурьянова Екатерина Дмитриевна
Максимова Мария Романовна

УБУЛУӨН ЧИЭЙГЭР

Чычаас, Дириг ыаллары тайынан аһаан истэх-хэ, уһайбалар истэригэр быһыл саҕа бөлөһөнө-мйт оттук мае саһааннанан тураа кини харабар бырабыллар. Итинни Холтодо нэһилиэтин дьа-һалтата, «Волном» баһынай хаһайыстыбаларын ассоциациятын салалтата сэрин, тыл вете-ранна-рыгар, көһөрүлүү кыттылалахтарыгар, I, II груп-палаах инбалинттарга—нэһилик үрдүнэн барыта чөлүстүнэн уонна коммунальнай өлөһөрүнэн ту-һанар 136 киһинэх олохтоох коммунальнай сулуус-на нүүбүнэн бөлөһөнөмйт 2000 куб метр оттук маһы кылаартардылар. Бу үгүөкэнээх көмө-рө ор-дук «Нуохар» баһынай хаһайыстыбата (сала-йааччы Наумов Р. З.), «Чочууда» (Собакин Г. Г.), «Алаһа» (Пестерев Д. Н.) үчүгэйдиң кыттыһылар. Дьаһалта иһинэн мае бөлөһөнөһүннэгэр Иван Ва-сильев, Алексей Пестерев таһаарылаахтык үлэ-лээтилэр.

Кыайыны 50 сылын көрсө нэһилик иһинэн ы-тыллар араас дьаһаллары олоххо кылаарытэ үл-лэри саалата киннэхэ барытыгар өйдөнөр. Ити сылга Филиппов И. А. салайааччылаах «Волном» баһынай хаһайыстыбаларын ассоциациятын хас биридэн иһинэн 100-түү тыл, солкубайдаах кө-мөү бэйэлэрин үтүө бадаларынан оҕордулар. «Агро» бурдугу үүннэрэр ассоциация (Монасты-рев М. М.) ити үтүө бачымтын эмнэ хаалдыбата.

Агро-оскуола коллектива (директор Сидоров Е. Е.) быһыл саас оттук маһы бөлөһөнөһүннэгэ эмнэ күрүһүмнээхтик турунна. Үлэлээбэт пенсонер учууталларга, аһардас ийэлэргэ 20-лиң куб. м маһы тракторынан дьыа таһыгар еосторон кыла-рон эрбөө, хайытан, саһааннан биэрдиһэр. Кыр-дыаастарга, кыамматтарга көмө ыһыны быһа, тийигин быспыаҕа ыһыттына. Ону координатор учуутал Кобляков О. П. салайда. Бу үлэбэ ордук көхтөөхтүк Х «а», Х «б» кылаастар (салайааччы-лара Артемьев Д. Н., Румянцева М. Г.) кытыл-нылар. Саас оттук мае бөлөһөгэр бэйиһтан үлэ-кылаастар үөрэнээччилэре бары тарбах курдук түспүттэрин көрөн кырдыаастар сүрэхтэре үөрэр.

Кыайыны 50 сылынан сибээстэн ыһыттылыт үлэлэр иһин кырдыаастар нэһилик дьаһалтаты-гар, оскуола салалтатыгар махталлара улахан. Кэлэр да сылларга манньык көмөлөр оҕоһуллох-тара дьэн эрэнэллэр.

Баһааллары бөлөһөнөтэ педагогическай үлэ ветерана Гаврил КУЗЬМИН.

«Дьикти дуобат» күрэхтэһиитигэр

Иван НОВГОРДОВ, тренер

Кэргэнийн үндэстнүүдийн

X X X

Күндүтүк санымыр, таптымыр кырдаас күтүөпүгүн, тымы, үлэ ветеранын ДРУЗЬЯНОВ Егор Михайлович. 70 савасын туолбут үбүлүүгүнөн ач сурахтан ыстыгыңк эбэрдалинбит. Баарабыт бил-

Кыра оёо эрдэхиштэн
 Нарэхсин каробүн мин
 Дыэм аттыгар үүнэн турар
 Кырачхан хатынчааны

Мин кэрэ хатынмын билигин
Нарын нутаг ороо холуубун,
Күөх сэбирдээнин сапсынарын
Түүлбэр түһээн көрөбүн.

Күннәр-сәлләр аһыахтара,
Аатын-аһым сөтигә,
Мингил, удааллыт бәйбәт,
Эйәргил-ура корсуңа.

Манга КАРПОВА,
Одгуудуун оскулатын үөрэнээчигэ

Биһиги улууспутутар 1880 сыллаахха дьонн күөллэрбитигэр анды балаҕча киллэрэрэ. Улахан баайдар олору илиминэн туттаран байэлэрэн олорор алаастарын ууларыгар ысталлара үһү. Кынаттарын нэһирин бастарбыт анды оҕолоро күбүн кыһан көпкөккө сымдаалларын күөл мууһа чампарыһытын кэнэ илиминэ ысталлара. Сорох баайдар 200—300 анды оҕотунан аһымктаналлара. Хоту Хайахсыт нэһилигэр Мөрүөн Боллуол анды оҕотун киллэрүтүн аҕай кытта илиминэн туттаран байэтин күөллүгэр ыттаран идэһэ оҕоторо үһү. Дьадаҕылар көрө мэлиһэллэр эбит.

Вэтизмэлээх дигэ алаасна олохтоох этнбит. Оло 1905—1906 сс. анды олус гүһөрэ уонна оёотун кылларэра. Биир сайын күөлбүтүгэр 5-6 ийэ 150 оёолорун улаатыннарбытгара. Гурий Попов, Нестер Слепцов уо. д. а. баайдар анды оёотун бултаахтарына күөл ахсыттан өтүүлэрин көрдөтөн ыллалара. Бэйэбитигэр олох адыах тиксэрэ, үксэ дьонго барара. Андрей Новгородов оёолор Чуораайыттада анды оёотун балаачча бултууларын туһунан номохтор үгүстэр.

Огчолорго күөл барыга ортоох, хомустаах, кулуннаах буолара. Ойон кураанах да куестар оҕологон сүрдээрин кыллараллара. Ол нэмнэ сааһы: сүөдүн-кэрнэтэ этэ. Ити куестар күөл нолуһа, үрэх, дүөдө ахсын сымыыттаан оҕолорун көгүл көчүттэллэриттэр үчүгэй усулуобуйа этэ. Кус оҕото көтөр-дайар буолбутун кэинэ илһиннэн, ытыман, ардыгар саанан бултуурбут. Оттон күһүн сааһыттар сөбүлээн өлөрөллөрө.

Николай СОЛОВЬЕВ

Нууц бичиглалаар

В. Садчиков фотота (РИТА—ССТА).

АТЫЛЫҒЫТ

Рынок-сыанатыйаар чычэкиги прихотайдар: — сыаната 1 мол. 400 тын. солк., пдательнай (1 мол. солк.) уонна бельевой (1 мол. 100 тын. солк.), телевизор турар тумбочкаларын (450 тын. солк.) Ахсааннара аьыйах тиэтэин! Аалдырыспыт: Чураачы сал. Чараэскай уул. 4 №-ра. Тел. 21-641.

Энл үлэгнн ветерана, Холбоо нэвднэгн
одохтоо

ПОПОВА Анна Васильевна

ууун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн диринг
кутурданнырын тирдэллэр:

— Кэргэмнэгэр Попов Илья Изьичка, оюу-
лоруугар, сизэннэгэр 33 №-дээх Чурагчытаады
быыбардым уокурук комиссиата

—Эмнэ кинодартэ Чурагны сэлэмнээтн-
гэр олорор аймахтара, табаарыгтара Ната-
лын Владимир Корякиннар, Петр Шарин,
Евдокия, Михаил Корякиннар

— Калыбыгтар Малдэхсигээд, медпуник
фельдшеригэр Попова Софья Ильиничнаа
инвалидын Дариг агро-оскулатын 1986 с.
бипрэг үөрэнэн бүтэрбит довтоггору, табаа-
рыстара.

Ангелина ПОПОВА

Редакторы солб. В. М. НИКИФОРОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а», ТЕЛЕФОНЫ: редактор—21-332, отделы—21-265, общий—21-505.

Учредители (соучредители) газеты — Редакция, Администрация улуса. Национальная издательско-полиграфическая компания «Сахаполиграфиздат». Газета издаётся на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам. Индекс газеты: 54907. Объём — 1 усл. л. лист. на 4-х страницах.

Зарегистрирована Служба
(Якутской) региональной
инспекцией по защите
свободы печати и массо-
вой информации.

3AKA3 № 68

а. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». Подписано в печать 05.06 18 ч. (гр. 18.00)

Тираж 3815